

Renovera Sverige och klara klimatmålen

Installatörs
företagen

FOTO: JOHNER

Innehåll

Inledning	3
Renovera Sverige och klara klimatmålen	5
Använd energin effektivare för att frigöra el	6
Renovera och rusta Sverige för framtiden	7
Inför smarta styrmedel för en effektiv energianvändning	8
En del av ett större paket	11

Inledning

Energieffektivisering är en nyckel för att klara Sveriges klimatmål till 2045. I dag står bostadssektorn för 39% av den totala energianvändningen och genom att renovera och energieffektivisera kan vi frigöra energi som istället kan användas för elektrifieringen av transporter och industri. Behovet av utökad elproduktion kommer kvarstå men genom energieffektivisering ser vi till att elen används där den behövs och köper oss tid.

Samtidigt är stora delar av det svenska fastighetsbeståndet i behov av renovering. Omkring 800 000 lägenheter av Sveriges totala 2,4 miljoner behöver renoveras, och för 300 000 av dessa är renoveringsbehovet akut. Med andra ord frigör vi inte bara energi genom att renovera, utan vi löser också vår renoveringsskuld och ser till att stabilisera bygg- och installationsbranschen samt skapar jobb åt de som går utan när bostadsbyggandet tvärnitat.

Ett stort statligt renoveringspaket skulle hjälpa bygg- och installationsbranschen ur krisen samtidigt som Sverige skulle ta ett stort kliv mot att nå klimatmålen.

Andreas Åström

Chef Kompetensförsörjning och näringspolitik, Installatörsföretagen

Installatörsföretagens förslag:

Utöka avdraget för grön teknik till att även omfatta installation av smarta styrsystem som reglerar och effektiviserar energianvändningen.

Permanent den tillfälliga höjningen av taket i rot från 50 000 kr till 75 000 kr.

Förlänga tidsperioden då rot-avdraget får användas till tre år så att maxbeloppet för avdraget blir minst 150 000 kr.

Utforma ett nytt styrmedel för energieffektiv renovering i flerbostadshus som inkluderar små fastighetsägare och bostadsrättsföreningar.

Höja avdraget för installation av solceller från 20 procent till 25 procent.

Inkludera energieffektivisering som en klimatåtgärd och säkerställ att det omfattas av befintliga klimatstöd som Klimatklivet.

”

Med en snabbt ökande efterfrågan på el i samhället och med nya och förändrade elanvändningsmönster är det viktigt att i god tid skapa rätt förutsättningar för en ökad elektrifiering. En del av det är att underlätta för utbyggnad av alla fossilfria kraftslag, men en betydande ökning av elanvändningen understryker också vikten av en effektiv användning av energi, effekt och resurser. En effektivare användning är ofta det billigaste och snabbaste sättet för att frigöra el och för att minska eller jämna ut effektbehovet.

”

Ur Energimyndighetens rapport
Effektiv användning av energi,
effekt och resurser, 2024.

Renovera Sverige och klara klimatmålen

Nästan 20 procent av Sveriges nuvarande bostäder byggdes mellan 1965 och 1974. Ganska precis femtio år har passerat sedan den sista lägenheten i miljonprogramsområdena byggdes och renoveringsbehoven är stora. Renoveringsskulden behöver betas av och ett stort statligt renoveringspaket kan utgöra en krockkudde för byggkrisen.

Utöver renoveringsskulden måste Sverige arbeta intensivt för att för att klara Sveriges klimatmål på ett kostnadsoptimalt sätt. Det kräver att resurser används effektivt, och då är den höga energianvändningen i bygnadsbeståndet en utmaning som måste hanteras.

För att nå Sveriges klimatmål, ett fossilfritt Sverige 2045, måste energin användas effektivare eftersom det inte finns tillräckligt med fossilfri energi. Enligt Energimyndigheten står idag bostadssektorn och dess service för 39 procent av Sveriges totala energianvändning på 355 TWh. Det motsvarar ungefär 139 TWh varav el utgör hela 82 TWh. Om Sverige ska klara klimatmålet behöver en stor del av den energin frigöras och användas i transport- och industri-sektorn. EU-kommissionens princip ”energieffektivisering först” behöver tjäna som vägledning i Sveriges fortsatta klimatarbete.

Utöver klimatmålet har Sverige även ett mål om 50 procent effektivare energianvändning år 2030 jämfört med 2005, vilket innebär totalt 237 TWh av den totalt tillförda energin. Enligt Energimyndigheten når vi med nuvarande styrmedel endast 170 TWh. Därför krävs bland annat en kraftigt ökad takt i arbetet med energieffektiviserande renoveringar av befintliga byggnader för att hantera glappet på 67 TWh. Det är ett tufft mål som kräver en kraftfull strategi för att lyckas.

Installatörsföretagens bedömning är att den samhälls-ekonomiskt lönsamma energieffektiviseringspotentialen till 2030 i byggnader är 24 TWh, fördelat på 15 TWh värme och 9 TWh el. Givet den becksvarta byggkonjunkturen finns det även anledning att stimulera samhällsbyggnadssektorn. Redan idag går sju byggföretag i konkurs varje dag och mängder av människor har också förlorat sina jobb. Konjunkturen är den tuffaste på 30 år. Att stimulera hushåll och näringsliv att genomföra renoveringar samt energieffektiviseringar skapar konjunkturella krockkuddar, men innebär även att vi har möjlighet att nå klimatmålen.

Energieffektivisering behövs också för att ställa om energisystemet och bidrar till en minskning av effektbehovet i elnätet, vilket minskar utbyggnadsbehovet av kraftnätskapaciteten. Det leder även till minskade kostnader.

Även på värmesidan finns stora fördelar med effektivitet. Tillgången på biobränslen, som i stor utsträckning används i fjärrvärmens, kommer att begränsas när allt fler sektorer

behöver biomassa för att uppnå sina respektive klimatmål. I de färdplaner om fossilfrihet som har lämnats till regeringen har den tillgängliga bioenergin övertäcknats flera gånger om.

När tillståndsprocesser eller andra beslut för ny produktion av el drar ut på tiden, finns risker att investeringar i industrins elektrifiering uteblir eller skjuts upp. Detta ger anledning till oro, inte minst då elektrifieringen är viktig för att nå Sveriges klimatmål med tanke på de initiativ kring klimatpolitiken som överenskommit inom EU. Samtidigt finns en stor, dold potential att frigöra el, genom att använda energin smartare och effektivare, både inom fastigheter och industri.

Så mycket som 20–25 TWh el kan frigöras fram till 2030 – vilket är just den kritiska tidsperioden för att elektrifieringen ska kunna ta fart och innan tillräckliga volymer ny elproduktion finns på plats. Detta är en så kallad tekno-ekonomisk potential, framräknad av Energimyndigheten. Det betyder att det både är tekniskt möjligt och ekonomiskt lönsamt.

Satsningar på effektivare användning av energi är - i alla fall under en övergångsperiod - en nyckel för att hålla farten uppe i industrins och transportsektorns elektrifiering.

FOTO: JOHNER

Använd energin effektivare för att frigöra el

Vi har hört det förut, det finns potential att använda energin effektivare. Det är inget nytt, och faktum är att samhället också ständigt effektiviseras.

För varje år som går kan vi göra mer med mindre, energi-användningen har inte ökat nämnvärt trots att vi kraftigt ökat produktion, kvalitet på boenden, användning av tekniska apparater och befolkning.

Så om detta sker automatiskt, vad kan då motivera att politiker beslutar om särskilda insatser för renovering av fastigheter och effektivare användning av energi?

Det finns ett antal skäl:

- Många lönsamma projekt för effektivare användning av energi blir inte av, på grund av olika typer av hinder, såsom att incitamenten är felriktade eller informations-brist. Det betyder att möjligheten att frigöra el för andra ändamål missas.
- Ekonomiska vinster finns absolut för individer och företag, men många vinster ligger även på samhälls- eller systemnivå vilket kan motivera att samhället agerar. Exempel på sådana vinster är:
 - Ett bättre fungerande elnät, vilket leder till färre problem med effektoppar
 - Minskade behov av investeringar i elnätet
 - Förbättrad handelsbalans genom minskat behov av import av el/ ökade möjligheter till export av el
 - Lägre behov av att ta mark i anspråk för ny-produktion av el, och därmed minskade konflikter med andra samhällsintressen
 - Ökade möjligheter till nya företagsetableringar
- Det är lågkonjunktur i bygg- och installationsbranschen med risk för hög arbetslöshet, vilket innebär stora samhällskostnader. Satsningar på renoveringar och effektiv användning av energi kan bli en krockkudde för branschen, rädda företag och bibehålla viktig kompetens.
- Överenskommelser inom EU har höjt ambitionerna inom energi- och klimatpolitiken, samt vad gäller energi-användning i byggnader. För att hinna nå målen behöver arbetet påbörjas nu.
- Behovet av renoveringar är stort, inom fastigheter, vatten- och avlopp och annan infrastruktur. Satsningar på effektiv användning av energi kan med fördel kombineras med annan upprustning, och med digitalisering av fastighetsbeståndet, och därmed bli en del av ett större paket för att rusta upp Sverige för framtiden.

Renovera och rusta Sverige för framtiden

Renoveringsbehovet

Genom att samordna renoveringsbehovet med energi-effektivisering av bostäder och lokaler, så kan vi minska och effektoptimera energianvändningen samtidigt som vi frigör energi till andra sektorer på ett kostnadseffektivt sätt. En sådan stor omställning kräver en framsynt och tydlig plan med incitament, effektiva styrmedel och breda kommunikationsinsatser.

Omkring 800 000 lägenheter av Sveriges totala 2,4 miljoner behöver renoveras, och för 300 000 av dessa är renoveringsbehovet akut. De har passerat, eller är nära att passera, 50 år, vilket ofta markerar ett kritiskt behov av omfattande renoveringar för att hålla kvalitet i själva byggnaden och garantera en rimlig energiprestanda.

Vatten- och avloppssystemen står också inför stora utmaningar. Svenskt Vatten uppskattar att det årligen behövs investeringar på 23 miljarder kronor för att upprätthålla och uppgradera dessa system, vilket är 7 miljarder mer än vad som för närvarande investeras. Detta understryker ett växande glapp mellan nuvarande investeringsnivåer och det faktiska behovet, vilket riskerar att förvärra situationen ytterligare om adekvata åtgärder inte vidtas snabbt.

Det finns även stora behov av upprustning av traditionell infrastruktur som vägar och järnvägar, liksom den digitala infrastrukturen. Satsningar på effektivisering kan vara en del av en större satsning på att rusta upp Sverige.

Vid renoveringar görs en uppgradering, där en effektiv användning av energi och värme är en del i en större helhet. Andra vinster vid renoveringar kan vara förbättrad inomhusluft och komfort i fastigheter, och ökad säkerhet i vatten- och avloppssystemet samt en mer modern infrastruktur.

Digitalisera fastigheterna

Renoveringsbehovet i Sverige innebär också en stor möjlighet att integrera modern digital infrastruktur och stärka den digitala beredskapen i fastighetsbeståndet.

Det är viktigt att Sveriges fastigheter kan bli en del av en allt mer uppkopplad och sammankopplad värld. Digitalisering av installationer kan tillgängliggöra mät- och sensordata för energieffektiv drift. Detta kan minska energibehovet, men framförallt öka flexibiliteten i energisystemet genom att fastigheterna anpassar elanvändning utifrån tillgången på el i realtid. På så vis skapas utrymme för elanvändning där den behövs som mest, och risken för elbrist minskar.

Även i ett samhälle med god tillgång på el kan det uppstå situationer med obalans i systemet, där efterfrågan på el behöver justeras efter tillgången. Det är bättre att utnyttja möjligheten att använda fastigheternas elanvändning, än att riskera att industriproduktion behöver dras ner eller bli beroende av import.

Möjligheterna att nyttja digital infrastruktur i vatten- och avloppssystemet, till exempel för att snabbt varna om läckor, behöver också tillvaratas.

Effektiv användning av energi och resurser

Behoven av att rusta upp, renovera och uppgradera Sverige är stort. Detta engagerar även stora grupper människor, som ser att bärande delar av samhället förfaller.

För att möta behoven är det nödvändigt att investera både privat och offentligt kapital, och skapa en samverkan med synergieffekter. Sådana synergier skapas när en effektiv användning av energi integreras i renoveringar som ändå behöver göras. En aktiv politik med smarta styrmedel kan både få fart på upprustningen av Sverige och frigöra el för de behov som finns inom industri och transporter.

Resultatet blir en nystart för Sverige där lågkonjunkturen bromsas, arbetslösheten sjunker, samtidigt som beslutsfattarna tar ett otvetydigt ansvar för klimat och miljö.

Inför smarta styrmedel för en effektiv energianvändning

Många förslag finns redan på bordet. Men klimatförändringarna, renoveringsbehovet, energikrisen och den brutala konjunkturnedgången inom bygg- och installationsbranschen gör att det är bråttom. Regering och riksdag måste agera. Installatörsföretagen har tio reformförslag.

1. Inför styrmedel till fastighetsautomation

Om Sveriges fastighetsägare kan bidra på flexibilitetsmarknaden, t ex genom styrning av uppvärmning och ventilation med bibehållen komfort, så kan utrymme skapas i elnätet för att fler industrier eller andra verksamheter ska kunna etableras och erhålla den el de behöver.

En samlad satsning på digitalisering av fastigheter - smarta fastigheter - i närtid skulle ge samhällsekonomiska fördelar, särskilt under övergångsperioden tills ny elproduktion i stor skala har byggts upp. Sverige borde skyndsamt införa det system som överenskommits inom EU med indikatorer för smart beredskap (Smart readiness indicator, SRI) i byggnadsbeståndet, vilket syftar till att bedöma byggnadens förmåga att integrera smart teknik.

Införandet av systemet för SRI innebär också att Sverige inför delar av direktivet om byggnaders energiprestanda (EPBD). Smart styrning möjliggör för den enskilde energianvändaren att bli en del av ett flexibelt energisystem med

fokus på effektoptimering. Det kan samtidigt användas för att till exempel förbättra inomhusluft, anpassa uppvärmning och varmvatten till de boendes behov och styra laddning av elfordon till tider då elpriserna är låga.

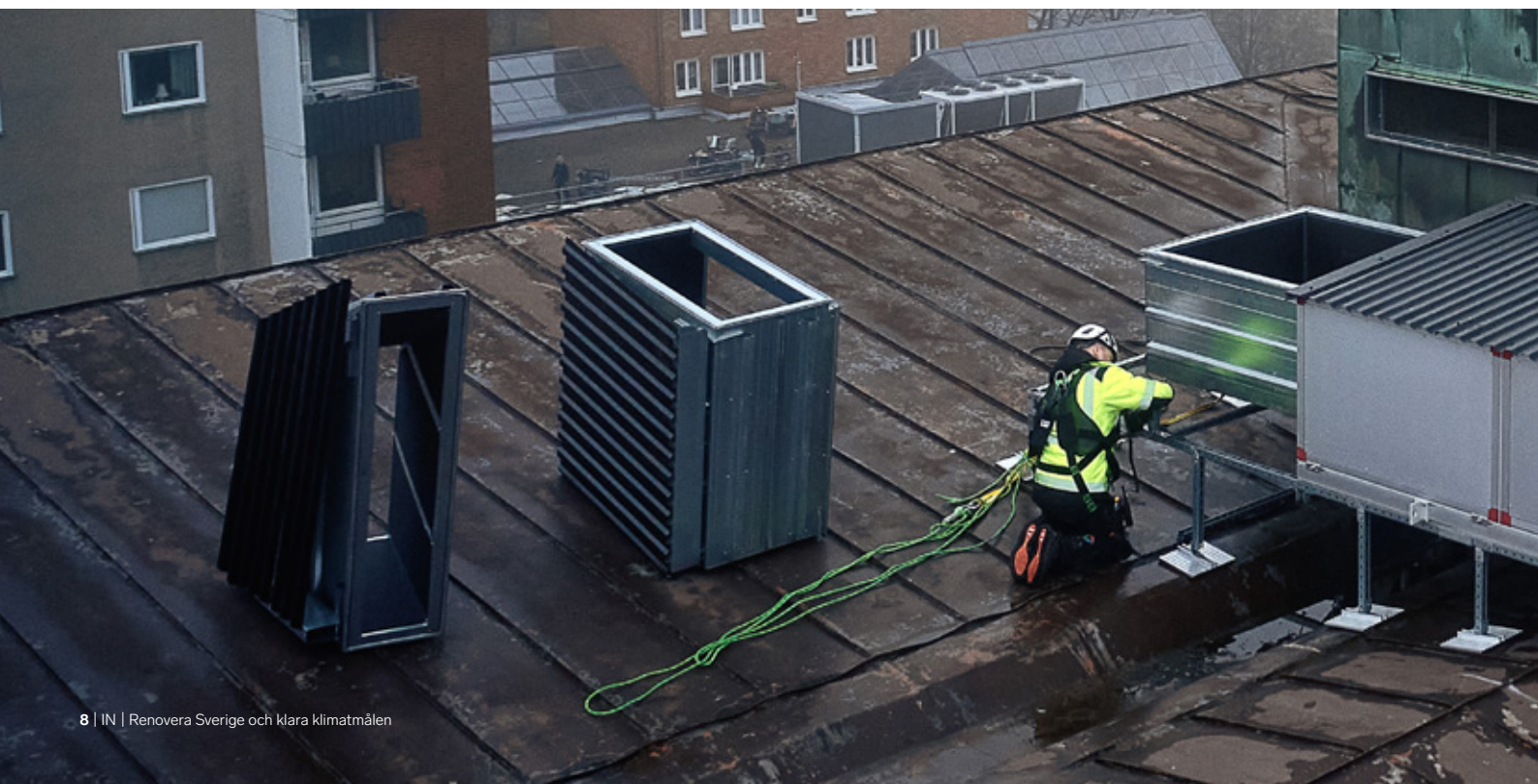
Förslag: Utöka avdraget för grön teknik till att även omfatta installation av smarta styrsystem som reglerar och effektiviserar energianvändningen. Det gör att fastighetsägarna kan anpassa energianvändningen bättre till utbudet. Ställ samtidigt krav på standardiserad infrastruktur för kommunikation som exempelvis fastighetsnät och mätare.

2. Energikartläggningscheck till fastighetsägare och småföretag

För att råda bot på den informationsbrist som ofta hindrar fastighetsägare och småföretag att göra lönsamma investeringar som effektiviserar användning av energi, så kan de erbjudas en "energikartläggningscheck", dvs. att en expert kan tas in till låg kostnad för att se över energianvändningen och visa vilka lönsamma åtgärder som kan sjösättas.

Det har visat sig att många småföretagare, främst industri- företag, har pengar att spara, när de väl ser över sin energianvändning. Detta gynnar således också konkurrenskraften.

I praktiken blir detta en slags energigenomgångs-rot riktad mot fastighetsägare och småföretag, möjligen kopplat till de

kommunala energirådgivarna. För villaägare kan nuvarande rot utökas till att även innefatta energikartläggningar. På så vis ökar även möjligheten att Sverige kan uppfylla sina åtaganden i EU-överenskommelser om minskad energiåtgång för byggnader.

Förslag:

- Inför en energikartlägnings-check för fastighetsägare och småföretag.
- Inkludera energieffektivisering som en klimatåtgärd och säkerställ att det omfattas av befintliga klimatstöd som Klimatklivet.
- Permanenta den tillfälliga höjningen av taket i rot från 50 000 kr till 75 000 kr. Det innebär en lindring och en stimulans för den hårt ansatta samhällsbyggnadsbranschen.
- Förläng tidsperioden för användningen av rot-avdraget till 3 år så att maxbeloppet för avdraget blir minst 150 000 kronor.

3. One-stop-shop för möjligheter kring effektiv energianvändning

För att underlätta för leverantörer och köpare av tjänster inom effektiv användning av energi, kan en digital marknadsplats skapas. Denna plattform skulle fungera som ett nav för information, handel och samverkan, vilket förenklar processen för företag och privatpersoner att hitta pålitliga lösningar och tjänsteleverantörer.

Plattformen skulle även kunna erbjuda verktyg för att beräkna besparingar och avkastning på investeringar, vilket ytterligare ökar motivationen för att investera i smartare energianvändning.

Förslag: Det bör upprättas en digital plattform för att underlätta informationsinhämtning kring t ex befintliga stöd, beräkningsmetoder, tekniska möjligheter kring effektivisering av energianvändning.

4. Inför ett system för gröna energieffektiviseringslån

För att ytterligare underlätta kapitalflödet till effektiv användning av energi, föreslår vi garantier som kan minska finansiella risker för investerare.

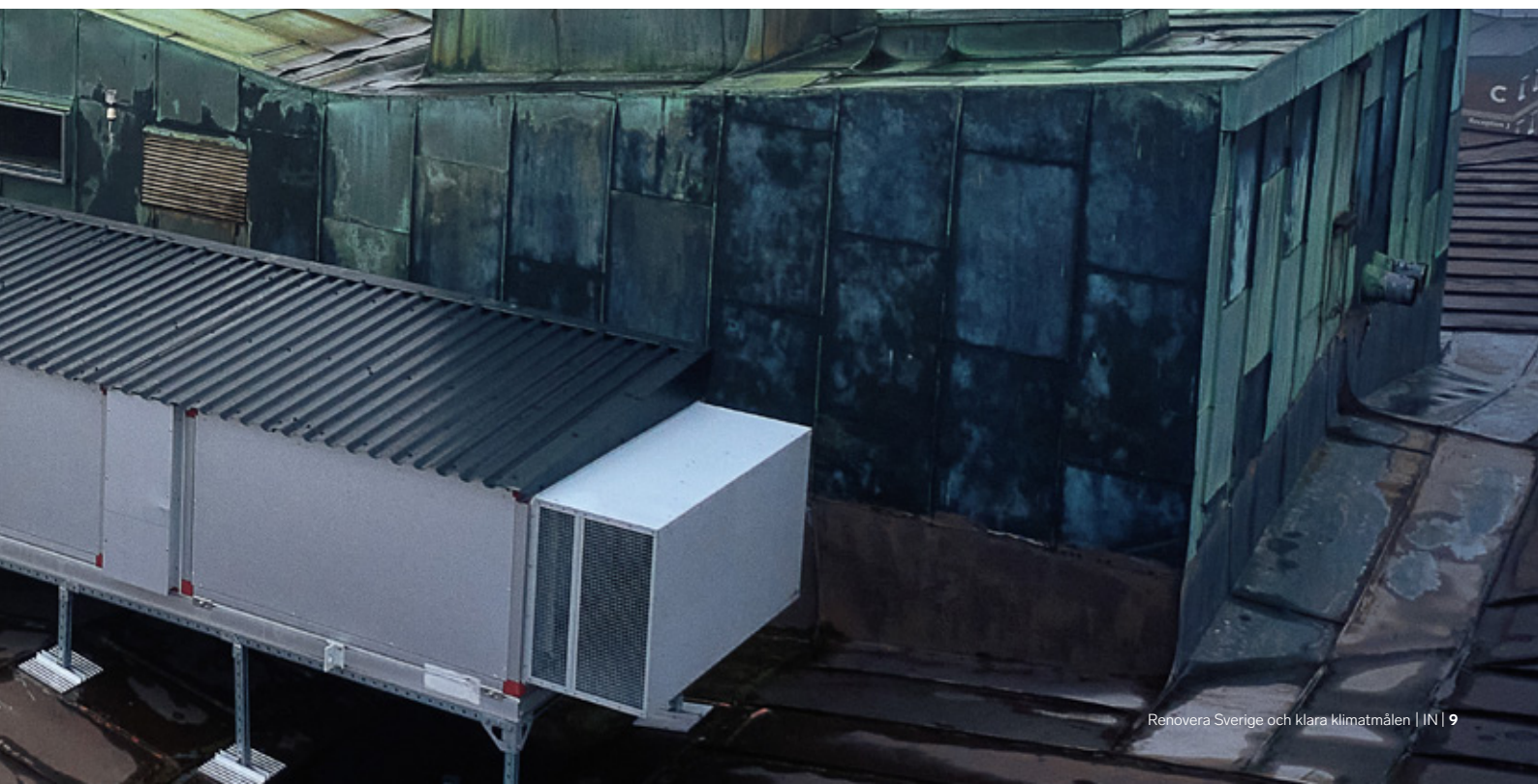
Statliga garantier eller medfinansiering för stora projekt som frigör el eller energiråvaror kan hjälpa till att locka privata investeringar, på samma sätt som de kan bidra till investeringar i elproduktion.

Dessutom kan ett nationellt program för gröna obligationer eller lån främja större projekt genom att erbjuda förmånliga lånevillkor för energieffektiviseringsinitiativ.

Förslag: Särskilda medel avsätts som lånegarantier för större investeringar i effektivare energianvändning.

5. Auktioner för energi-effektivisering

Detta är en marknadsbaserad lösning, där samhället garanteras att få mycket som möjligt för pengarna, och systemet kan även utformas med samhällsekonomisk lönsamhet och innovationshöjd som urvalskriterium. Syftet är att snabbt skapa utrymme för nya etableringar av industri eller andra verksamheter, som annars inte får plats i dagens elsystem.

Förslaget innebär att det offentliga bjuder in aktörer inom effektiviseringstjänster till att erbjuda den mest lönsamma insatsen för att frigöra energi eller effekt, det vill säga den åtgärd som kan göras med minst tillskott av medel. Samhällets tillskott blir då i huvudsak en katalysator för att få investeringarna på plats snabbt.

Redan idag pågår diskussioner om sådana här erbjudanden på lokal nivå, för att i ett akut läge skapa utrymme för industrietableringar som annars behövt nekats. Lokala och nationella satsningar står inte i motsatsförhållande, utan kompletterar snarare varandra, då det nationella kan hantera större volymer och se behoven i ett större samhällsperspektiv.

Förslag: Avsätt medel för att testa och bjud in till en auktion för energieffektivisering. Utvärdera därefter och se om målen med systemet nås inom ramen för samhällsekonomisk lönsamhet.

6. Inför ett nytt styrmedel för renovering och energieffektivisering av flerbostadshus

Renoveringsskulden i den svenska bostadsbeståndet måste hanteras. Det är därför av stor vikt att regering och riksdag inför styrmedel som stimulerar fastighetsägare att energieffektivisera bostadsbeståndet. Styrmedlet bör vara enkelt i sin utformning. Energieffektiviseringar i samband med renovering skulle leda till vinster för fastighetsägare och samhället, samtidigt som det bidrar till klimatmålet. Osäkerhet kring exempelvis utvecklingen av priser på energi och material, innebär ett ekonomiskt risktagande som kan utgöra ett hinder för genomförande av energieffektiviseringsåtgärder. Ett styrmedel för energieffektiv renovering har goda förutsättningar

att effektivt och träffsäkert bidra till att även samhälls-ekonomiskt lönsamma åtgärder blir genomförda.

Förslag: Utforma ett nytt styrmedel för energieffektiv renovering i flerbostadshus som inkluderar små fastighetsägare och bostadsrättsföreningar.

7. Höj avdraget för installation av solceller från 20 procent till 25 procent

Sverige måste fortsätta att stimulera utbyggnaden av solceller. Potentialen med solenergi är stor och mer behöver göras för att stimulera dess framväxt.

8. Se över lagstiftningen för grön teknik som innebär att man kan koppla ihop energisystem

Skatteverket har gjort en ny tolkning av den gröna skattereduktionen för batterier. Detta har skapat oro bland hushåll och installationsföretag. Det nya ställningstagandet innebär att batterier som enbart är avsedda för att öka egenanvändningen av egenproducerad el ska beviljas avdrag. Batterier som även används för att leverera stödtjänster till elnätet är med Skatteverkets tolkning inte avdragsgilla.

Förslag: Regering och riksdag bör skyndsamt se över lagstiftningen på det här området. Systemlösningar som kopplar ihop energisystem bör inte exkluderas från rätten till skattereduktion.

9. Inkludera energieffektivisering som en klimatåtgärd och säkerställ att det omfattas av befintliga klimatstöd som Klimatklivet och Industriklivet

10. Inför ett stöd för djuprenovering av byggnader genom sänkning av fastighetsavgiften i proportion till energiprestanda under en femårsperiod

En del av ett större paket

Vi ser dessa förslag som en del av ett större paket där satsningar även görs för att rusta upp vägnät, järnvägsnät, vatten- och avlopp och annan infrastruktur. I allt detta är digitalisering, innovation, smart användning av resurser, och även klimatanpassning, en röd tråd.

Sammantaget kan det bidra till att dämpa lågkonjunkturen, skapa jobb och rusta Sverige för framtiden, samtidigt som vi ökar chansen att nå överenskomna mål inom klimat och energiområdet.

Om Installatörsföretagen

Installatörsföretagen är en bransch- och arbetsgivarorganisation inom Svenskt Näringsliv med 4 000 medlemmar. 60 000 medarbetare installerar, optimerar och kontrollerar värme, ventilation, vatten, el- och teleteknik hos fastighetsägare och industri.

Installatörsföretagen